

Afscheidsdans met Hongarije

-een persoonlijk verhaal-

Peter S. Visser

Voor mijn vrouw

Auteur: Peter S. Visser
petersvisser.nl

© psvisser 2018/2019/2020/2021

Vooraf

Toen ik nog gedeputeerde was in Noord-Holland, en daarmee plaatsvervangend commissaris van (toen) de Koningin, was ik als zodanig aanwezig bij de opening van het Zaanse Museum bij de Zaanse Schans. Daarbij was een korte voordracht van Freek de Jonge, die ik na afloop van de gehele plechtigheid complimenteerde met zijn boekje *Zaansch Veem*, waarin hij op geheel eigen wijze zijn jeugd in Zaandam beschrijft. Freek de Jonge reageerde met maar een woord, wat ik niet goed begreep, dus ik herhaalde voor alle zekerheid maar eens mijn compliment

‘Boek!’ hoorde ik hem nu zeggen. ‘Het is een boek, geen boekje.’

‘Sorry hoor.’ Is dit nou het enige dat je uit mijn compliment kunt halen dacht ik uiteraard en het gesprek was gelijk over.

Maakt u zich geen zorgen, voor u ligt een boekje, dat kunnen we gerust tegen elkaar zeggen. Maar wel een boekje dat ik nu echt geschreven moet hebben en wat ook een behoorlijke worsteling voor me geweest is. Al voor het schrijven, omdat ik merkte dat het werken aan mijn andere boeken gehinderd werd door iets wat me behoorlijk dwarszat.

Het helder krijgen van wat dat was en wat ik eraan zou kunnen doen heeft veel langer geduurd dan de lengte van dit boekje zou doen denken. Ik heb geprobeerd om het niet te zwaar op te schrijven en de vele informatie terug te brengen, zodat het goed te volgen is en bruikbaar voor u als u met iets vergelijkbaars worstelt. Ik hoop oprecht dat ik daarin geslaagd ben, maar dat is nu aan u. Veel plezier bij het lezen van dit boekje. En eerlijk is eerlijk, Freek de Jonge zijn boek was inderdaad tweemaal zo dik als wat nu voor u ligt.

Ruim op tijd voor onze trein lopen Henk en ik vanuit ons hotel aan de Vasagatan naar het daartegenover gelegen centraal station van Stockholm. Op de bankjes daarvoor zitten wat zwervers, die ik onze overgebleven etensspullen ga geven. Vrij opzichtig gooi ik ze in de schoonste afvalbak, tot grote verbazing van Henk. Ik leg hem uit dat ieder zijn trots heeft, dus je afdankertjes bied je niet rechtstreeks aan, maar je geeft mensen de ruimte om zelf te besluiten deze te pakken. We hebben ons nog niet omgedraaid of de mannen graaien alles al uit de bak.

Het is zaterdag 20 augustus 1994. Paars II, het tweede kabinet Kok, is net begonnen en die zomer heeft Neneh Cherry samen met Youssou N'Dour een monsterhit met '7 seconds'. Ik ben twee jaar daarvoor gescheiden na een relatie van bijna dertien jaar en heb daarna een aantal kortere verhoudingen gehad plus een relatie van een jaar met een moeder en klein kind die niet goed eindigde. Henk heeft net een nooit op gang gekomen liefdesrelatie achter de rug. We hadden dan ook veel zin in deze wandelvakantie in Zweden en stonden open voor vele avonturen. Die komen er maar niet, dus hoewel we oorspronkelijk drie weken zouden blijven, is het na twee weken wel genoeg zo.

Het begon al niet geweldig omdat Henk helemaal geen rugzak bleek te hebben, maar zo'n dubbel te vouwen kledingtas mee had en ook vrij gewone schoenen. Als van oorsprong Chinese Surinamer had Henk nooit echt gewandeld of gekampeerd, dus ik had hem misschien wel wat beter kunnen voorlichten.

Na een paar dagen moeizaam gestrompel hebben we dan ook in Zweden een goede kampeerwinkel gezocht voor een rugzak en wandelschoenen en heeft Henk zijn kledingtas met de post naar huis gestuurd. Toch kwam de vakantie ook

daarna niet echt op gang, het kamperen bleek Henk niet mee te vallen. Toen ergens in de bergen in West-Zweden groots de discoavond werd aangekondigd in het lokale hotel, hoopten we echt op een vrolijke doorbraak. Maar helaas, toen we binnenkwamen dansten alleen de plaatselijke bejaarden de vogeltjesdans. Henk sprintte er vandoor en was urenlang zoek. Hij zat er helemaal doorheen met deze klotevakantie en wilde meteen naar huis.

‘Tuurlijk, dat gaan we doen,’ reageerde ik gelijk. ‘Maar laten we nog wel twee dagen naar Stockholm gaan, want we zullen niet snel weer naar Zweden komen na deze tegenvaller, maar dan hebben we de hoofdstad wel gezien. Uiteraard gaan we daar in een hotel.’ Henk aarzelde nog wat. ‘En ik ga regelen dat we daar met twee leuke meiden op stap gaan, dat beloof ik je.’ Dit leek voor hem de doorslag te geven, vandaar dat we dan ook twee dagen geleden hier twee eenpersoonskamers zonder raam en hoorbaar boven de metrotunnel betrokken. Maar toch, wat een luxe na het kleine tweepersoonstentje.

De volgende dag gingen we op stap door Stockholm, een aardige stad maar ook weer wat clean zoals Zweden overal wel een beetje is, in ieder geval toen. Terwijl we in een parkje een broodje eten zie ik iets verderop in het gras twee meiden zitten. Dit is mijn kans om mijn belofte aan Henk waar te maken, dus ik stap op ze af. Eentje is blond en de ander blijkt Koreaanse ouders te hebben, alsof het zo moest zijn. Ik raak op een leuke manier in gesprek met ze en roep op een gegeven moment Henk erbij. We kletsen nog wat met zijn vieren en dan vraag ik of ze zin hebben om die avond met ons uit te gaan. Dat hebben ze wel, dus ik wil weten waar we zullen afspreken.

‘Misschien ergens in een café?’ stel ik voor, maar dat gaat niet lukken.

‘Daar mogen wij niet in,’ vertelt de blonde. Wat is dit, vraag ik me af. Zitten we hier opgezadeld met een paar meiden die op de zwarte lijst staan?

‘Waarom niet?’ vraag ik dan ook terughoudend.

‘Daar moet je eenentwintig voor zijn.’ Het duurt even voor de consequentie van dit antwoord tot mij doordringt.

‘Ooh. Hoe oud zijn jullie dan eigenlijk?’

‘Nou, zeventien,’ zegt het donkerharige meisje vrij stoer. ‘Tenminste, bijna,’ vult ze wat minder stoer aan.

‘Zijn jullie zestien?’ vraag ik geschokt. Beide knikken. ‘Hoe oud denk je eigenlijk dat ik ben?’

‘Vijfentwintig,’ klinkt het gelijk.

‘Nou nee, ik ben zesendertig.’

‘ZES EN DERTIG,’ reageert de blonde ontsteld.

‘Ja, en het lijkt me ook niet zo’n goed idee om samen uit te gaan,’ beslis ik gelijk. Hoewel Henk acht jaar jonger is, is zestien toch echt veel en veel te jong, ook toen. Dat wordt hem dus ook weer niet en nu is het wel zeker dat we de volgende dag teruggaan.

Het is behoorlijk druk in de couchettecoupé waar we onze reserveringen voor hebben. Hoewel Henk en ik eerste klas reizen is deze trein alleen maar tweede klas. Dat is verder geen probleem tot aan Hamburg, als je tenminste kunt liggen. De coupé is wel heel vol met een echtpaar van middelbare leeftijd, drie gekleurde volwassenen met een jongen en een vrij jonge witte vrouw met een klein donker meisje op schoot. Ik controleer nog maar weer eens of dit onze coupé wel is, maar voor ik dat goed kan doen komt de treinbediende al toegesnel.

‘Viel zu voll, viel zu voll hier. Kommen Sie mal mit.’ We volgen hem en hij brengt ons naar een lege coupé een eindje verderop in dezelfde wagon. We installeren ons en als de trein vertrekt zijn we nog steeds alleen, wat wel riant is als dit de hele nacht zo blijft. Niet al te hard rijden we door het

licht glooiende Zweedse landschap, genoeglijk maar niet heel spectaculair. We kletsen nog wat over onze ervaringen in Zweden, maar dat is snel klaar. Wat nu?

De jonge vrouw in onze oorspronkelijke coupé is me wel opgevallen en ik besluit haar op te gaan zoeken om even met haar te praten. Ze zit nu wat te lezen, de twee kinderen liggen al op bed en verder is er nog maar een Eritreese vrouw overgebleven die bij het raam zit. Ik open de coupédeur en verrast kijken beiden naar me op.

'Everything okay here?' vraag ik neutraal. De jonge vrouw knikt en vraagt of wij ook goed terecht zijn gekomen.

'Uitstekend,' leg ik uit, 'we zitten iets verderop nu samen in een coupé. Dat heeft dus niet slecht uitgepakt.' Even is het stil dan vraag ik of ze misschien zin heeft om wat te praten. Dat heeft ze, dus ik stel voor dat we in de lege coupé naast deze gaan zitten om de slapende kinderen niet te storen.

Als we tegenover elkaar zitten stel ik me voor en vertel ik dat ik uit Amsterdam kom. Zij blijkt uit Boedapest te komen.

'Ach, Hongarije. Een land dat in Nederland altijd wel enige sympathie oproept door de toch wat eigenzinnige koers die het voert. Er moet voor jou dan wel veel veranderd zijn de laatste jaren na de val van het communisme.' Dat is er zeker en we praten meer dan een halfuur hierover door. Ze praat enthousiast en haar Engels is opvallend goed. Het gesprek loopt als vanzelf. Net als het even stilvalt, kijken we naar buiten en zien een eland door het koren golven. Wat een schitterend gezicht.

Ze vraagt wat ik doe. Ik vertel dat ik een adviesbureau heb over duurzaamheidsvraagstukken, iets waar ze duidelijk niet zoveel van weet. Maar ook hier praten we vlot over door. Ik stel voor om onze gegevens uit te wisselen. Mocht ze eens in Amsterdam komen, dan is ze van harte welkom om me in te schakelen als gids. We scheuren wat velletjes van een oude envelop die ik bij me heb.

Het gesprek lijkt wat te eindigen, als ik nog wel de vraag heb waarom ze in Zweden was. Ze blijkt een tante te hebben die in Stockholm woont en die heeft ze de afgelopen paar dagen bezocht.

‘Zij was degene die met haar partner je net wegbracht?’

‘Inderdaad, mede daarom leek het allemaal zo vol.’ Ik wuif het weg. Ik ben benieuwd of ze nog meer gedaan heeft deze zomer en het blijkt dat ze net een stage in Essen achter de rug heeft voor haar opleiding. Stage, besef ik dan pas. Ik schat haar tweede helft twintig, dus als iemand die al lang is afgestudeerd. Benieuwd vraag ik hoe oud ze eigenlijk is.

‘Eenentwintig.’ Er lijkt nog wat te komen. ‘Tenminste, bijna.’

Daar gaan we weer, denk ik meteen, dus ik meld gelijk maar weer dat ik zesendertig ben. Ze is behoorlijk verbaasd.

‘Daar zou je zo zeker tien jaar van af kunnen halen, dat zie je echt niet.’ Dat is leuk, maar het is natuurlijk wel zo en ik ga toch niet iets beginnen met iemand die nog echt volwassen moet worden. We praten nog even wat, maar dan stel ik voor om op te breken.

Terug in onze coupé vertel ik Henk kort over wat er net gebeurd is. Dit is ook wel weer een passende afsluiting van deze vakantie vinden we allebei en we besluiten te gaan slapen. Dat lukt redelijk, ondanks dat de trein gedurende de nacht tussen Trelleborg en Rostock op een veerpont gaat. Hamburg is uiteindelijk het eindpunt van deze trein. Na het ontbijt is de Hongaarse nog even langsgekomen. Ze heeft op de veerpont een klein knuffelbeertje gekocht. Het is gezellig zo met zijn drieën en ze vraagt of we haar willen helpen met de bagage. Dit blijkt geen overbodig verzoek, volgens mij heeft ze wel dertien koffers en tassen bij haar.

‘Wat heb je allemaal wel niet meegesleept?’ vraag ik haar.

‘Nou ja, ik zat dus eerst zes weken in Essen en moest ook van alles daarvoor mee.’ Je kunt toch wel eens iets wassen,

denk ik gelijk, maar ik laat het maar. Dit is toch typisch een gebrek aan ervaring.

In de trein daarna zitten Henk en ik gewoon weer eerste klas. Inmiddels weet ik niet zo goed wat ik moet. Het praten met de Hongaarse was leuk, maar verder was ze ook wel gewoon jong. In Osnabrück moeten Henk en ik overstappen op de trein naar Amsterdam, de Hongaarse gaat nog door naar Essen. Als we uitgestapt zijn, besluit ik nog wel even te zwaaien naar haar maar dat zal het dan zijn. Als ik naar haar wagon loop iets naar voren in de trein, zie ik dat ze in de deuropening staat. We nemen afscheid en ze geeft me daarbij een echte zoen. Verward hierover loop ik terug.

‘En?’ vraagt Henk.

‘Blijkbaar wilde ze toch meer.’ Nu weet ik echt niet meer wat ik ermee moet. ‘Laten we nou maar gaan,’ besluit ik.

Intermezzo

Zweden is een vrij groot (elf keer Nederland) en dunbevolkt (bijna negentien keer dunner dan Nederland) koninkrijk. Sinds 19 september 1973 is Carl XVI Gustaf koning in deze constitutionele monarchie.

In de 17^e en 18^e eeuw was het land bijna twee keer zo groot. Ook Finland, grote delen van de Baltische staten en grote delen van Pommeren, Wismar en Bremen-Verden hoorden erbij. Maar Finland ging naar de Russische tsaar en het land verloor ook de andere gebieden.

In de 19^e en het begin van de 20^e eeuw was Zweden een van de armste landen in Europa, met heel veel alcoholmisbruik. In deze tijd emigreerde een behoorlijk deel van de bevolking naar de Verenigde Staten waar nu nog veel Amerikanen zich op Zweedse voorouders kunnen beroepen. In het museum FOAM was een paar jaar geleden een fototentoonstelling over

de leefomstandigheden van de Zweden die begin 20^e eeuw naar de VS kwamen en de armoede droop echt van de foto's.

Door technische verbeteringen en vooral ook door de betere transportmogelijkheden kon Zweden vooral het hout uit de uitgestrekte bossen en het vele ijzererts grootschaliger gaan gebruiken. Dit vormde de basis voor de rijke verzorgingsstaat die zich in de loop van de vorige eeuw vormde.

Het huidige Zweden is juist een van de rijkste, welvarendste en meest ontwikkelde landen ter wereld. Zweden staat zevende in de Index van de menselijke ontwikkeling van de Verenigde Naties (Nederland zesde) en eindigt altijd in de top 3 van de democratie-index van het blad The Economist (Nederland zit net wel of niet in de top 10).

Zweden is aangesloten bij de Noordse Raad en het land is sinds 1 januari 1995 lid van de Europese Unie. De euro is er niet ingevoerd, het betaalmiddel is nog altijd de Zweedse kroon. Zweden is ook bewust geen lid van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO). Door een politiek van strikte neutraliteit is Zweden sinds 1814 niet meer in oorlog geweest. Dus zelfs de Tweede Wereldoorlog is aan het land voorbij gegaan, hoewel Zweden wel ijzererts leverde aan nazi-Duitsland en ook troepenvervoer toe stond aan de Duitsers.

Zweden is altijd vrij ruimhartig geweest naar vluchtelingen, zowel in de Tweede Wereldoorlog, als ook na de Hongaarse opstand van 1956 of de Tsjechische opstand van 1968. Ook tijdens de Balkanoorlog van begin jaren '90 in voormalig Joegoslavië kwamen er veel vluchtelingen naar Zweden. Door de oorlogen in Irak, Syrië, Afghanistan en Eritrea groeide de bevolking in een paar jaar tijd met meer dan 140.000 nieuwkomers. Er kwam hierop kritiek omdat er te veel mensen het land zouden binnenkomen en als reactie daarop is sinds 2015 het vluchtelingenbeleid radicaal omgedraaid. Zelfs gezinshereniging is nu nauwelijks meer mogelijk.